

БЕЛОРУССКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
БИОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра зоологии

Аннотация к дипломной работе

**«Изменчивость криптической окраски речного окуня
(*Perca fluviatilis* L., 1758) различных водных объектов Беларуси»**

Полетаев Алексей Сергеевич

Научный руководитель:
к.б.н., зав. лаб. ихтиологии
ГНПО «РНПЦ НАН РБ
по биоресурсам»
В. К. Ризевский

Минск, 2015

РЕФЕРАТ

Дипломная работа 63 с., 6 рис., 32 табл., 40 источников, 1 приложение.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: ФЕНЕТИКА, КРИПТИЧЕСКАЯ ОКРАСКА, РЕЧНОЙ ОКУНЬ, *PERCA FLUVIATILIS*, ВОДНЫЕ ОБЪЕКТЫ, РЕКИ, ОЗЁРА, ВОДОХРАНИЛИЩА, ПОПУЛЯЦИИ, ФЕНЫ, ФЕНОКОМПЛЕКСЫ.

Объектом исследования является речной окунь *Perca fluviatilis* L., 1758.

Целью работы является изучение фенетических особенностей криптической окраски речного окуня разнотипных водных объектов Беларуси.

Исследования проводились на территории национального парка «Нарочанский», г. Минска, а также в окрестностях г. Заславль Минского района Минской области и д. Калдыки Воложинского района Минской области.

В результате проведенного исследования у 463 экз. речного окуня из 9 разнотипных водных объектов, принадлежащих 3 речным и 2 морским бассейнам, было отмечено 19 фенов поперечнополосатой пигментации тела, формирующих 131 различных фенокомплекс. В первой зоне пигментации отмечены 6 фенов, во второй — 12, в третьей — 15, в четвертой — 15, в пятой — 7 и в шестой — 2 фена. Высокое фенотипическое разнообразие отмечено в изолированных водных объектах (оз. Рудаково и вдхр. Дички), а также в оз. Нарочь, среднее — в оз. Свирь и р. Скема, низкое — в р. Свислочь, р. Западная Березина, вдхр. Дрозды и вдхр. Чижовское. Выделены три основных кластера популяций: популяции речного типа, популяции озёрного типа и популяции изолированных водных объектов. Отмечено, что изоляция водного объекта приводит к увеличению фенетического разнообразия криптической окраски окуня, а высокий уровень антропогенной трансформации приводит к уменьшению её фенетического разнообразия.

РЭФЕРАТ

Дыпломная работа 63 с., 6 мал., 32 табл., 40 крыніц, 1 дадатак.

КЛЮЧАВЫЯ СЛОВЫ: ФЕНЕТЫКА, КРЫПТЫЧНАЯ АФАРБОЎКА, РАЧНЫ АКУНЬ, *PERCA FLUVIATILIS*, ВОДНЫЯ АБ'ЕКТЫ, РЭКІ, АЗЁРЫ, ВАДАСХОВІШЧЫ, ПАПУЛЯЦЫІ, ФЕНЫ, ФЕНАКОМПЛЕКСЫ.

Аб'ектам даследавання з'яўляецца рачны акунь *Perca fluviatilis* L., 1758.

Мэтай даследавання з'яўляецца вывучэнне фенетычных асаблівасцей крыптычнай афарбоўкі рачнога акуня рознатыповых водных аб'ектаў Беларусі.

Даследаванні праводзіліся на тэрыторыі нацыянальнага парку «Нарачанскі», г. Мінску, а таксама ў наваколлі г. Заслаўе Мінскага раёну Мінскай вобласці і в. Калдыкі Валожынскага раёну Мінскай вобласці.

Ў выніку даследавання, якое было праведзена, ў 463 экз. рачнога акуня з 9 рознатыповых водных аб'ектаў, якія прыналежаць 3 рачным і 2 марскім басейнам, было адмечана 19 фенаў папярочнапаласатай пігментацыі цела, якія фарміруюць 131 розны фенакомплекс. У першай зоне пігментацыі адмечаны 6 фенаў, у другой — 12, у трэцяй — 15, у чацвертай — 15, у пятай — 7 і ў шостаі — 2 фена. Высокая фенатыпічная разнастайнасць адмечана ў ізаляваных водных аб'ектах (воз. Рудакова і вдсх. Дзічкі), а таксама ў воз. Нарочь, сярэдняя — у воз. Свір і р. Скема, нізкая — ў р. Свіслач, р. Заходняя Бярэзіна, вдсх. Дразды і вдсх. Чыжоўскае. Вылучаныя тры асноўных кластэра папуляцый: папуляцыі рачнога тыпу, папуляцыі азёрнага тыпу і папуляцыі ізаляваных водных аб'ектаў. Адмечана, што ізаляцыя воднага аб'екта прыводзіць да павелічэння фенетычнай разнастайнасці крыптычнай афарбоўкі акуня, а высокі ўзровень антрапагеннай трансфармацыі прыводзіць да памяншэння яе фенетычнай разнастайнасці.

RESUME

Diploma work 63 p., 6 fig., 32 tables, 40 sources, 1 app.

KEYWORDS: PHENETICS, CRYPTIC PAINT, RIVER PERCH, PERCA FLUVIATILIS, WATER OBJECTS, RIVERS, LAKES, RESERVOIRS, POPULATIONS, RHENES, PHENOCOMPLEXES.

The object of research is river perch *Perca fluviatilis* L., 1758.

The aim is to study of phenetic features of cryptic paint of river perch of water objects of different types on Belarus.

Studies were conducted on the territory of national park «Narochansky», Minsk city, surrounding of Zaslavl city Minsk district, Minsk region and Kaldyki village Volozhin district, Minsk region.

In our study 463 exemplars of river perch from 9 water objects of different types belonging to 3 river basins and 2 sea basins 19 phenes of striated pigmentation of body that form 131 different phenocomplex were registered. In first zone of pigmentation were registered 6 phenes, in second zone – 12, in third zone – 15, in fourth zone – 15, in fifth zone – 7 and in second zone of pigmentation – 2 phenes. High phenetic diversity were registered in isolated water objects (lake Rudakovo and reservoir Dichki) and in lake Naroch, average diversity – in lake Svir and river Skema, low diversity – in river Svisloch, river Western Berezina, reservoir Drozdy and reservoir Chizhovskoye. Three main clusters of populations were identified: populations of river type, populations of lake type and populations of isolated water objects. Noted that isolation of water object leads to increase of phenetic diversity of cryptic paint of river perch and high level of anthropogenic transformation leads to decrease of its phenetic diversity.